

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԺՈՂՈՎ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆՉՈՒԹԵԱՆ

(Մէլայուռն, Մայիս 12-25, 1980)

Աւստրալիոյ նախկին մայրաքաղաք Մէլպուռնի մէջ, ութսուն տարբեր երկիրներէ եկած երկու հարիւր եկեղեցիներու չորս հարիւր ներկայացուցիչներ եւ վեց հարիւրէ աւելի ունկնդիրներ, հիւրեր, թղթակիցներ եւ թեղական եկեղեցիներ երկու երկար շաբաթներ խորհրդակցեցան եկեղեցւոյ առաքելութեան մասին: Այսօրուան աշխարհի խառնակութեան մէջ, վերականգնանքնել եւ նոր ծայնով պատգամել Աւետարանը բոլորին, հինգ երկրամասերու մարդկութեան լսելի ընելու չափ Խաչի ձառը, այս էր մտադրութիւնը ժողովականներուն:

Համաշխարհային այս համագումարին, որուն առաջինը տեղի ունեցած էր 1910ին, Սկովտիոյ Էտիմպուրա քաղաքին մէջ, իրար բերելու եւ համադրելու համար եկեղեցիներու առաքելական գործունէութիւնը, մտածուած էր վերջ մը դնել Բողոքական եկեղեցիներու մրցակցութեան, որուն հետեւանքով, Ափրիկէի եւ Ասիոյ մէջ մանաւանդ, նոր քրիստոնէացող ժողովուրդներուն մէջ, կը բազմանային եկեղեցիները եւ անոնց բաժանումները, միսիոնարներու տեսակին չափ: Անոր համար ալ, այս համագումարները կը ճանչցուէին իբրեւ «Միսիոնարութիւններու ժողով»: Եօթնասուն տարիներ ետք, նոր կացութիւնները պարտադրեցին փոփոխութիւն մը նաեւ «Առաքելութեան եւ Աւետարանչութեան համագումարի» բնոյթին եւ նպատակին: Միսիոնարական առաքելութիւններէն ծնած եկեղեցիները անկախ եկեղեցիներ են այլեւս, որոնց առջեւ բացուած է նոր տեսակի աւետարանչութեան ասպարէզ մը. բերել իրենց խօսքն ու գործը իրենց երկրի անկախութեան, ներքին պայքարներու եւ ընկերային շարժումներու աղմուկին մէջ, յանուն Աստուծոյ եւ Անոր փրկարար զօրութեան:

Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի «Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն» բաժնի Տնօրէն Տըթ. Էմիլիօ Քասթրօ, հետեւեալ բառերով բնութագրեց համաժողովին մտադրութիւնը. «Մեր նպատակն է օգնութեան հասնիլ եկեղեցիներուն, կատարելու համար առաքելական կոչումը»: Առաքելական այդ կոչումը կը մղէ այսօրուան եկեղեցիները որ աւետարանչական իրենց գործունէութիւնը չնկատեն միայն միսիոնար քարոզիչներ զրկել օտար երկիրներ, լսելի ընելու համար Քրիստոսի անունը անոնց որ բնաւ լսած չեն զայն, այլ նոյն Աւետարանական ծայնը յստակել եւ բարձրացնել իրենց անմիջական շրջանակին մէջ: Ժողովը յատուկ ուշադրութիւն դարձուց տարբերութիւններուն, որոնք իւրաքանչիւր երկրամասի վրայ աւետարանչութեան կու տան տեղական կոչում մը, որպէսզի Աւետարանը ըլլայ եւ մնայ «աղբատներուն բերուած բարի լուրը»:

Մէլպուռնի ժողովին, Հայաստանեայց եկեղեցին մասնակցեցաւ չորս եկեղեցականներով. Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճէմեան, Տ. Գարեգին Արքեպս. Գազանճեան, Հոգշ. Տ. Աղան Ծ. Վրդ. Պալիօզեան եւ Տ. Անանիա Վրդ. Արապաճեան: Տ. Շահէ Արքեպս. եւ Տ. Անանիա Վրդ. ներկայացուցիչներն եղան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան, իսկ Տ. Գարեգին Արքեպս. եւ Տ. Աղան Ծ. Վրդ.՝ Աւստրալիոյ Քրիստոնէական եկեղեցիներու ժողովին:

Հայ եկեղեցին, ինչպէս Ուղղափառ եւ Արեւելեան եկեղեցիները իրենց ներկայացուցիչներով մասնակցեցան «Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն» համագումարին, բերելու համար իրենց փորձառութիւնն ու աւանդութեան թելադրած իմաստութիւնը խորհրդակցութիւններու, որոնք նոր ուղիներ կը փնտռէին Աստուծոյ թագաւորութիւնը կարելի ընելու այսօրուան աշխարհին մէջ: «Եկեղեցի արքայութիւն քո» Տէրունական Աղօթքի խօսքերը ընտրուած էին իբրեւ բնաբանը ժողովին: Եւ համագումարը բաժնուեցաւ չորս բաժիններու, բնորոշելու համար «արքայութիւն» բառին իմաստը՝ աղբատին, պայքարող մարդուն, եկեղեցիին եւ վերջապէս՝ այս աշխարհի իշխանաւորներուն: Առաջին բաժնի նիւթն էր. Բաբի լուր աղբատներուն. երկրորդին՝ Աստուծոյ բազաւորու-

թիւնը եւ մտղկային պայմանները. երրորդինը՝ եկեղեցին՝ վկան Արքայութեան. չորրորդինը՝ Խաչեցեալ Քրիստոսը կը հեզեհ մտղկային իւստանութիւնները:

Ժողովականները, բաժնուած չորս խումբերու, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ունէր իր ատենապետը, քարտուղարը եւ խմբագրական մարմինը, տասը օրեր աշխատեցան խորհրդակցեցան, ենթա-յանձնախումբերու բաժնուեցան եւ իրենց տեսակէտները խմբագրած՝ բերին Ընդհանուր Ժողովին: Երրորդ բաժնին (եկեղեցի) ատենապետեց Տ. Շահէ Արքեպս.:

Շատ երկար պիտի ըլլար տեղեկագրել եւ մանրամասն ներկայացնել իւրաքանչիւր բաժնի պատրաստած տեղեկագիրը: Բաւ ըլլայ նկարագրել այստեղ Ժողովին ներկայացուած գլխաւոր հարցերը, ընդհանուր տրամադրութիւնները, յայտարարութիւնները եւ բանաձեւուած հեռանկարները եկեղեցիներու ապագայ գործունէութեան առջեւ:

Ժողովականները յատուկ ուշադրութեամբ մը ականջ դրին «երրորդ աշխարհ» կոչուած երկրամասերու քննադատող եւ ամբաստանող ծայնին, որ պահանջք կը դնէր վերջ տալու գաղթաշխարհակալութեան (colonialism) նոր ձեւերուն, որով կը ճգմունի ազատագրական շարժումները եւ լուծութեան մէջ կը խնդրուին արդարութեան ծարաւի ճիշդը: «Մենք հաւաքուեցանք Մէլպուռն, հնազանդելով խաչեալ, յարուցեալ եւ համբարծեալ Քրիստոսի, քննարկելու համար մեր կոչումը, որ է ըլլալ վկաններ Անոր ամբողջ աշխարհի մէջ: Անգամ մը եւս բերուեցաւ մեր ուշադրութեան թէ Արեւմուտքի գաղթատիրութեան տարածումը կ'երեւի երրորդ Աշխարհի ժողովուրդներու մեծ մասին իրենւ բարբարոսական ներխուժում մը: Վէրքերը սպիացած չեն:

«Գաղթատիրական ժամանակաշրջանին վերջացած ըլլալը չէ՝ եղած վերջը տիրակալութեան: Մէկ իշխանութիւն վերցուած է, սակայն եօթը ուրիշներ փոխանակած են զայն: Զարգացեալ աշխարհի մեծ մասեր կուռադաշտը եւ զոհը եղած են գերիշխան Մեծերու պայքարին, ուղղակիօրէն կամ ուրիշներու միջոցաւ: Որոշ երկիրներ զինուորական գրաւումի, քաղաքական ճնշումի եւ գաղափարական արշաւի ենթարկուած են: Ուրիշներ կ'ապրին շահագործումը միջազգային ընկերութիւններու (transnationals), որոնք, տեղական ընտրանիի մը միջոցաւ, հաստատած են իշխանութեան նոր կեդրոններ, որոնք շրջապատած են երկրագունտը: Մասնագիտական եւ կազմակերպչական յառաջդիմութեան որոշ ձեւեր մեծ շահեր կ'ապահովեն, որոնք օգուտ կը բերեն ամէնուն, բացի աղքատէն:

«Մենք. Մէլպուռնի մէջ, դէմ յանդիման եկանք այն իրականութեան հետ որ եկեղեցիին մոզսակցութիւնը գաղթատիրական իշխանութիւններուն հետ, անցեալին այնքան անգամներ դատապարտուած, կը շարունակուի մինչեւ այսօր: Բարգաւաճ ընկերային կարգերուն մէջ, որոնք կը ծաղկին բազմաթիւ աշխարհներու հարուստ կեդրոններուն մէջ, լաւ քրիստոնեայ մարդիկ եւ ուրիշներ, «անխիղճ անմեղութեամբ» մը, ամբողջ աշխարհը կը կլանեն...»:

Յանուն արդարութեան քննադատող կծու բառերով, Ժողովականները կշռեցին այսօրուան աշխարհին ընկերային կացութիւնը: Ժողովի հոգեբանութեան վրայ խոր ազդեցութիւն գործեց Սալվատորի Ռոմէրօ Արքեպիսկոպոսի սպաննութեան պարագան, որ բացայայտ լոյսի բերաւ Լատին Ամերիկայի ժողովուրդներու ողբերգութիւնը: Այս մասին եղած յատուկ յայտարարութիւնը կ'ըսէ. «Մենք կ'անդրադառնանք թէ ողբերգական այս կացութիւնը էլ-Սալվատորի յատուկ չէ միայն: Բաց գիրք եւ նշան մըն է, որ կը յայտնէ իրականութիւնը այն երկիրներուն, որոնք զինուորական բռնապետութեան տակ կ'ապրին, ներշնչուած ազգային ապահովութեան վարդապետութենէն եւ որոնք կը շարունակեն արիւնը թափել ժողովուրդին...»:

«Մենք կ'անդրադառնանք նաեւ որ այս բոլորը կարելի պիտի չըլլար առանց Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու զինուորական միջամտութեան...»:

Աղքատութեան պատճառները արմատախիլ ընել, մասնակցիլ ընկերային այն պայքարներուն՝ որոնք արդարութեան կը ձգտին, նոր տեսակի ընկերութիւն մը կառուցանելու երազով, եւ վերականգնել ամէն աստիճանի մարդուն մէջ՝ մարդկային ինքնագիտակցութիւնը, նոր առիթներն են տրուած եկեղեցիներու որ վերանորոգեն իրենց առաքելութեան կերպը եւ վերադառնան «աղքատին եկեղեցին» ըլլալու աստուածաշնչական իրենց կոչումին:

Համաժողովին երրորդ բաժինը (եկեղեցին՝ վկան արքայութեան) ներկայացուց համաժողովին եկեղեցիին կոչումը՝ ըլլալու «խորհրդակատար»ը Աստուծոյ արքայութեան, նոր հասկացողութեամբ: Եւ այս՝ հինգ ուղիներով:

ա) Ըլլալ քարոզ Աստուծոյ «քարի լուր»ին «ի զին հակադրութեան որոշ կացութիւններու», որպէսզի «ներկայ ճիգերով, եկեղեցին խօսի տեղական մշակոյթի լեզուով»:

բ) Ապրիլ ապագան այսօր, ըլլալով «չարչարեալ եւ յարուցեալ մարմինը Քրիստոսի»: «Եկեղեցիին ամբողջ կեանքը ուղղուած է ըլլալու վկայ մը, խորհրդակատարական կեանքով մը, ուր կը միանան աղօթքը, խօսքը, ծառայութիւնը եւ արարողութիւնը ... Արքայութեան նախաճաշակի այս կեանքը ապրելով, եկեղեցին ստիպուած է դիմագրաւել արժէքներու դրոյթիւններ, գաղափարականներ եւ զինք շրջապատող ընկերութեան սովորութիւնները, ըլլալու համար մաս՝ այդ ընկերութեան»:

գ) Յատուկ ուշադրութիւն դարձնել դէպի հիւանդը եւ մահամերձը, բերելով աղօթքին մխիթարութիւնը ցաւի եւ տառապանքի մէջ ապրող լքուածին, եկեղեցիի ծառայութեան ամենէն հարազատ արտայայտութիւնն է:

դ) «Ամէն տեսակի մշակոյթի մէջ կատարած իր առաքելութեան մէջ, եկեղեցին կոչուած է ըլլալու վկան մարմնացեալ Քրիստոսի ընտանեկան կեանքին, պաշտամունքին, արուեստին եւ պայքարներուն մէջ թափանցելով եւ քրիստոնէացնելով զանոնք:

«Այնպիսի ընկերութիւններու մէջ ուր քրիստոնէական հաւատքը կամ եկեղեցի մը աւելի մօտէն շաղախուած են ազգային ինքնութեան հետ, միասնական վկայութիւնը առիթ մը կ'ընծայէ քրիստոնէական հաւատքին աւելի զօրացնելու քննադատողի իր դերը, մշակոյթը ձեւակերպելու իր ճիգին մէջ:

«Եկեղեցիները կը գործածեն մշակոյթի մը լեզուն, ստեղծելու համար հաւատքի աւելի հարազատ եւ տեղւոյն հասկնալի արտայայտութիւններ»:

Ազգային ինքնութեան եւ մշակութային որոշ միջավայրին կապուած են նաեւ քաղաքական կացութիւններ եւ ընկերային խմբումներ: «Ժողովուրդի վստահութիւնը եկեղեցիին նկատմամբ եւ եկեղեցիին հաւատալիութիւնը մեծ չափով կախում ունին այդ եկեղեցիին բարոյական սկզբունքներու ընտրութենէն եւ նախընտրութենէն՝ քաղաքական նպատակներու հանդէպ, որոշ ընկերութեան մը կեանքէն ներս»:

Վերջապէս՝ «Յարգանք ուրիշ եկեղեցիներու անդամներու եւ ծէսին նկատմամբ, արգելք հանդիսանալու չափ որ եկեղեցի մը մրցի ուրիշի մը հետ եւ փորձէ խլել անոր անդամներէն»:

ե) «Ս. Պատարագը իբրեւ փորձառութիւն մը Աստուծոյ թագաւորութեան» ներկայացուցաւ ժողովին գեղեցկօրէն շարադրուած թուղթով մը, որը թարգմանուած է ամբողջութեամբ, ներկայ նկարագրականի վերջաւորութեան:

Համաժողովին չորրորդ բաժինը նկատի առաւ «մարդկային ոյժ»ը, տիրակալ իշխանութիւնները եւ խաչի դիմադրութիւնը անոնց: Եկեղեցիներուն ուղղուած ամենէն ուժեղ եւ յանդուգն կոչերը եկան այս չորրորդ բաժինէն:

«Աստուածաբանութիւն մը ուսուցուցեալ որ արտայայտիչն էր տիրող իշխանութեան մշակոյթին եւ ոչ մէկ առիթ կու տար արտայայտելու ճնշուած մարդու պէտքերը: Բազմաթիւ երկիրներու մէջ, եկեղեցիները եղան եւ կը շարունակեն ըլլալ մասնակից, նոյնիսկ օրհնութիւն մը՝ տնտեսական անարդար կարգերու եւ ոյժերու:

«Եկեղեցիին հարստութիւնը պէտք է գործածուի զօրավիգ կանգնելու համար աղքատներու պայքարին՝ վերջ մը տալու անարդար ընկերային կարգերու:

Նման տրամադրութիւններով, ժողովը բազմաթիւ կոչեր ըրաւ, ուղղուած եկեղեցիներուն եւ ի նպաստ «աղքատին», պայքարող եւ մարտիրոսացող փոքրամասնութիւններուն, տառապող եւ շահագործուող ժողովուրդներուն, խաղաղութեան համար պայքարողներուն եւ արդարութեան ծարաւը ունեցող մարդկութեան:

Բացման իր ճառին մէջ, Տրթ. Էմիլիօ Քասթրօն ըսաւ. «Ընդհանրապէս, պատմութիւնը գրուած է յաղթողներու ձեռքով: Քրիստոնէական մտածումը չէ խուսաբած այս օրէնքէն: Ան գրուած է անոնց կողմէ, որոնք պատերազմներ շահած են եւ այժմ յաղթողներն են աշխարհի տնտեսական կազմաւորումներուն մէջ: Կը յուսանք թէ Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանին նոր երեւոյթներ կը յայտնուին, երբ կը կարդանք իր

խօսքը եւ կը խորհրդածներ իր արքայութեան մասին այս աշխարհի աղքատին փորձառութեան տեսանկիւնէն»:

Աղքատութիւնը յատկանշուեցաւ հետեւեալ բացատրութեամբ. «Աղքատ ըլլալ կը նշանակէ չունենալ, ապրիլ պակասութեան եւ չքաւորութեան մէջ ... աղքատները «փորճիկ հօտն» են (Ղկս. ԺԲ. 32), աննշան եւ անհետեւանք մարդիկ: Անոնք իշխանութիւն չունին, անծայն են եւ քմահաճոյքին մատնուած Ամենագօրին ...»:

Ժողովը վաւերացուց առաջին բաժնի կոչը, որ կարելի է խտացնել հետեւեալ տողերուն մէջ. «Աղքատը արդէն իսկ ձեռնարկած է առաքելութեան՝ փոխելու համար իր կացութիւնը: Կը սպասուի եկեղեցիներէն որ առաքելաշունչ շարժումով մը ննջուկ կանգնին աղքատին սկսած առաքելութեան ...»:

«... եկեղեցիները պէտք է հրաժարին բարեգործութիւն եւ ողորմութիւն տալու իրենց ձեւերէն ... պէտք է պատրաստ ըլլան լսելու աղքատին ծայր ... եւ սորվին անկէ թէ ինչ ճամբաներով եկեղեցիները օգնած են անոնց, որոնք աղքատութեան պայմաններ ստեղծած են ...»:

«... եկեղեցիները պէտք է շարժին զօրավիգ կանգնելու համար աղքատի պայքարին զինք ճնշողին դէմ ...»:

«... Պէտք է գործօն պայքարի մտնել այն ոյժերուն դէմ՝ որոնք կը ստեղծեն եւ կը պահեն ներկայ կացութիւնը ...»:

«... եկեղեցիները պէտք է փոխեն իրենց կառուցուածքները, ըլլալու համար ընկերը եւ ծառան ...»:

«Աղօթել եւ աշխատիլ Աստուծոյ արքայութեան համար ... կեդրոնացնելով եկեղեցիին ուշադրութիւնը Աստուծոյ այն պարգեւին վրայ, զոր կ'ուզէ բաշխել ամբողջ մարդկութեան — մարդկայնութիւն»:

Երկրորդ բաժինը անդրադարձաւ մարդկային պայքարներուն եւ կոչ ըրաւ եկեղեցիներուն, որ կենան մարդկային պայքարներուն կեդրոնը, հասկնալ, ոյժ տալ, ներկայ ըլլալ միշտ, հալածուիլ չարչարուիլ, միջամտել կառավարութիւններու մօտ, վերաքննութեան ենթարկել հին հաւատարմութիւնները, յանուն արդարութեան, որպէսզի ստեղծուի նոր տեսակի ընկերային կեանք մը:

«Աստուծոյ արքայութեան նշաններ պէտք է որ նշմարուին եւ յայտարարուին իւրաքանչիւր ընկերութեան մէջ: Հին Կտակարանի ուսուցումը կ'ընդգծէ այն համոզումը թէ արդարութիւն, հաւատք եւ Աստուծոյ արքայութեան կարօտը շաղխուած են իրարու եւ մին կը պայմանաւորուի միւսով: Նոր Կտակարանի յայտնութեանական տեսիլքները եւ Յիսուսի կեանքն իսկ եւ ուսուցումը ցոյց կու տան թէ Աստուծոյ արքայութիւնը կապ ունի ընկերութեան մը կառուցումին հետ, ուր ամեն մարդ հաւասար կարելիութիւններ ունենայ ...»:

«... եկեղեցիները չեն կրնար անտեսել այն իրողութիւնը թէ՛ եթէ Աստուծոյ արքայութեան պտղամը հաւատք կը ներշնչէ, ան, միեւնոյն ատեն, առիթ կու տայ ընդդիմութեան եւ իրական հարցեր կը յարուցանէ: Եկեղեցիները պէտք է գիտակցին թէ Աստուած, նոր ճեսակի ընկերային դրօշխուհեութիւն հաստատումով, կոչ կ'ընէ եկեղեցիներուն՝ նոր տեսակի հաւատարմութիւններ, նոր փառաբանանք, նոր աղօթք եւ մարդկային էականներուն՝ ծառայութեան նոր ձեւեր ստեղծելու:

«Եկեղեցիներ մատնուած ինքնակեդրոն եւ ինքնապաշտպան ըլլալու փորձութեան, սակայն կոչուած են ծառայելու եւ օգնելու: Եկեղեցիներ կան մատնուած ինքզինքնին յաւերժացնելու փորձութեան, սակայն կոչուած են ամբողջապէս նուիրուելու Աստուծոյ թագաւորութեան խոստումներուն եւ պահանջներուն: ... Եկեղեցիներ կան մատնուած ալլամերժ եւ կողմնակցական ըլլալու փորձութեան. ասոնք կոչուած են ըլլալու ծառաները Տիրոջ որ է խաչեցեալ Քրիստոսը, որ ոչ մէկ առաւելութիւն հետապնդեց ինքզինքնին համար, այլ չարչարուեցաւ ամէնուն համար: Եկեղեցիներ հակամէտ են զօրավիգ կանգնելու եւ արտայայտելու ճնշող եւ շահագործող ընկերային կարգեր, մինչդեռ կոչուած են տիրական կացութեան արթուն քննադատողներ ըլլալու ...»:

Բացի չորս բաժիններու տեղեկագիրներէն եւ անոնց թելադրած որոշումներէն, համաժողովը առաւ զանազան որոշումներ, աշխարհի այսօրուան քաղաքական եւ տըն-

տեսական կեանքը յուզող հարցերու նկատմամբ: Երկու հարցեր յատուկ ուշադրութիւն գրաւեցին: Առաջինը՝ զինուորական միջամտութիւններու հարցն էր, որ աղմկալից վիճարանութիւններէ ետք, գտաւ իր բանաձեւումը կոչի մը մէջ ի նպաստ աշխարհի բոլոր տառապեալներուն՝ քաղաքական բանտարկեալներուն, չարաշարուող եւ նահատակուող բազմահազար պայքարողներուն, անարդարութեան զոհերուն եւ անծայն ու անգոր ժողովուրդներուն:

Երկրորդ հարցը սպառազինութեան հարցն էր, որու մասին գոյացած համաձայնութիւնը մաս կազմեց երկրորդ բաժնի տեղեկագրին, հետեւեալ բառերով.

«... Կոչ կ'ընենք որ վերջ տրուի արժական զէնքերուն ամբողջ աշխարհի վրայ: Աւելին՝ կը պահանջենք գոյութիւն ունեցող արժական զէնքերը ոչնչացնել: Կը քաջաւերենք մեր եկեղեցիները որ զօրացնեն բոլոր ճիգերը, որոնք կը ձգտին անմիջական առկախումին (moratorium) արժական զէնքերու զարգացումին, գործածութեան եւ արտածումին մինչեւ որ յստակ եւ ապահով միջազգային օրէնքներ հաստատուին արժական ոյժի գործածութեան եւ վտանգաւոր աւելցուքներու մասին ...»:

Ժողովի տեղողութեան տասներեկ օրերու ընթացքին, Մէլպուռնի հայութիւնը, Ս. Աստուածածին Եկեղեցիի Վարչութիւնը եւ Հոգեւոր Հովիւը ճիգ չխնայեցին սպասարկելու եւ իրենց ջերմութեամբ շրջապատելու Հայ Եկեղեցիի ներկայացուցիչները:

Չորեքշաբթի օր, երրորդ բաժնի ժողովի բացումին, Ատենապետող Տ. Շահէ Արքեպս. ի հրաւերով, հայ եկեղեցականներու դասը երգեց «Զօրութիւն Ս. Խաչի քո Քրիստոս» շարականը:

Յաջորդ Չորեքշաբթի օր, Մայիսի 21ին, առաւօտեան պաշտամունքը կատարուեցաւ հայերէն եւ երգուեցաւ «Արեւագալ»ի արարողութիւնը:

Ժողովին վերջաւորութեան, Շաբաթ գիշեր, զոհաբանական աղօթքի մեծ արարողութեան, դպրաց դասի հայ աղջիկները, շապիկ հագած եւ առջեւէն բարձրացուցած Միւռնի Աղաւնին, թափօրով մտան ժողովասրահ, երգելով «Առաքելոյ Աղաւնոյ» շարականը:

Հայ շարականի երգեցողութիւնը, երեք առիթներուն, խոր տպաւորութիւն թողուց համագումար ժողովին մասնակցողներուն վրայ, մանաւանդ որ կրնային հետեւիլ երգուած բառերու իմաստին, իրենց բաժնուած թարգմանութեան վրայէն:

Մայիս 1օի Կիրակին, հայոց Ս. Աստուածածին Եկեղեցիին մէջ պատարագեց Տ. Աղան Ծ. Վրդ. ր եւ քարոզը տուաւ Տ. Շահէ Արքեպս., բնաբան ունենալով «Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց»: Ս. Պատարագին ներկայ եղան եւ խօսք առին երկու հիւրեր. Պատ. Օգամա, աստուածաբան եւ դասախօս Նիւ Եորքի Միացեալ Դպրեմանքին, իսկ միւսը՝ Պր. Ժագ Մաթիյ, Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդէն նշանակուած՝ Կառավարիչ ժողովին:

Մայիսի 25ին, դարձեալ Ս. Աստուածածին Եկեղեցիին մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, Ս. Պատարագը մատուց Տ. Շահէ Արքեպս.: Օտար եկեղեցական հիւրերու մեծ թիւ մը, իրենց փափաքին հետեւելով, ներկայ եղան հայկական արարողութեան: Օրուան քարոզը տուաւ ժողովին Նախագահ եւ «Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն» բաժնի Տնօրէն՝ Տրթ. Էմիլիօ Քասթրօ: Իրեն յատուկ ջերմ եւ խանդավառիչ շեշտով, ան ոգեկոչեց աղէտը եւ հայ ժողովուրդին պայքարը յանուն արդարութեան:

Աշխատանքի, խորհրդածութեան, կարծիքներու փոխանակութեան, պաշտամունքի եւ խոր ապրումներու օրեր եղան Մէլպուռն անցուած տասներեկ օրերը Հայ Եկեղեցիի ներկայացուցիչներուն, ինչպէս եւ տեղւոյն հայ համայնքին համար: Ներկայ նկարագրականը հակիրճ անդրադարձ մըն է, գրուած այն յոյսով որ մեր Եկեղեցին կրնայ աւելի ստանալ քան տալ նման համագումարի մը պատգամէն: